

Çocukluktan... Ondan sonra, bu iç dökme seansına bak girer bu iş! (Gülüyor)

Çocukluktan başlayacak olursam işte, Karadenizli, Trabzonlu bir kadının, istemeden evlilik yapmış, istemediği adamla evlenmiş, sevdiği adama onu vermemişler; dünya yakışıklısı ama sevmediğin bir adamla kabul etmiş, evlenmeyi. O adamın hikayesi de babamın hikayesi de aslında, çok küçük yaşta babasını vuruyorlar falan, kucağında ölüyor. Böyle iki tane kadersiz diyeyim, iki insanın, üç tane kız çocukları olarak dünyaya geldik. Babam hep erkek evlat istedi. Annem de habire, bir yanıyla düşürtmüş, düşük yapmış zaten, dolayısıyla babam annemi affedemedi, annem zaten babamı hiç sevmedi, ortaya biz üç tane kız çocuk çıktık. Fakat babam bizi sevdi. Yani gerçi evimizde şiddet vardı. Çünkü babam alkol alırdı. Şiddet de kendine yönelik bir şiddetti. Anneme yönelik olmasa bile, o kendine yönelik şiddet de aslında anneme de bir mesajdı tabi. Dolayısıyla çocukluğumuzda çok korku dolu büyüdük ama özellikle ablamla, yaş farkı, üç yaş fark var aramızda. Müthiş yaratıcı bir kardeşti, ablaydı. Biz onunla ayrı bir şey oluşturduk. Bir de bizden, benden yedi yaş küçük kız kardeşim olduğunda, aynı odada, o da bizim bebeğimiz gibi oldu ve şey olduk; yani dirençli çocuklar olduk.

Yani babam için söylenebilecek tabi en önemli şeylerden birisi, çok cömert. Bütün mahalleye. Sürekli iflas ederdi fakat o iflaslar da bile mesela eve küçük bir kamyonla karpuz gelir, mahalleye dağıtılır. Ha yani vermek mudu olan falan bir adamdı. Mottosu (gülüyor) oydu. Annem de kendine, babam böyle İstanbul beyefendisi falan, hatta her işle uğraştı, sinemada yaptı, iflas etti onda da. *Kaldırımlar Üstünde* diye. Parla Şenol, Muhterem Nur'un oynadığı ve bir türlü sinemalarda oynayamayan (gülüyor) ailenin yaşlılarının arada sırada rol aldığı, senaryosunu amcamın yazdığı (gülüyor) filmlerdi. Yani babamın çok renkli bir hayatı oldu cidden. O renkli hayattan biz de şey yaptık yani. Onun o çevresi, Orhan Günşiray'lar falan vardı arkadaşları. İşte İstanbul'da ben de girerdim, Sirkeci Büyük Postane karşısında, onun bir dükkânı vardı. Biz de arada böyle eski antika paralar alır, yani çok iyi bilir; tarihi bilir, o Roma şeylerini bilir. Sonra da o dönemlerde; hisse senedi, bono, falan işte bankerliğe başlamıştı.

Dolayısıyla böyle hem babamın o renkli hayatı ama annemin de babama inat, kendini kapatıp, tamamen Allah yoluna vermesi. İşte o herhalde, türban yokken, annem türbanlı, takmaya başladı... Gencecik yaşta yani. İnanılmaz bir kapandı. Ben de fakat anneme rağmen çevresi çok Mevlevi kadınlarla dolu olmaya başladı ve ben ondan da bir haz aldım. Çok hoş, renkli, bir şey dünyası vardı annemin. Yani ne denir? Din demeyim de

şimdi ismini bula...tasavvuf, öyle bir şeyi vardı. Ama orada a ahh, bir ara işte yazın, şeye o kadınlardan, kimisinden Kur'an dersleri alırım, hatta yolda kapatırım başımı yürürken, çok böyle 'ben farklıyım' falan gibi yürürüm.

Ama babamı gördüğümüzde, babam ne namaz ne oruç (gülüyor); açılır, saçılırız. Zaten baba tarafı çok modern falan. Böyle farklı iki yani evin içerisinde o iki kültürde de bir arada olmak, akrabalar hani gelmişler, kimisi Trabzon'dan gelmiş, kimisi İstanbul'da yaşıyor ama gerçekten hani Beyaz Türk olmaya çalışan var, Anadolu'da işte gerçekte özü öyle, böyle müthiş kozmopolit ve zengin dinamik bir aile, akraba ve çevre içerisinde büyüdüm. Hiçbir zaman öyle maddi olarak hep kötü, iyi arasında bir yerdeydik. Zaten herhalde benim yaşındaki -60 yaşındayım, 59 doğumluyum- birçok kadın gibi bizim de çocukluğumuzda işte, kıyafetlerimiz yamanır, ayakkabımız bilmem ne olursa yamalar yapılırdı falan, öyle büyüdük yani.

Ondan sonra Üsküdarlı olduk. Üsküdar Salacaklı olduk sonra. Artık o Salacak çocuğu olmanın da inanılmaz güzelliğini ve ayrıcalığını yaşadım. Kız olduğum halde bir bisikletim vardı. Erkeklerle birlikte yani, halde derken, hani gene de o kızdı, erkekti ayrımı mutlaka... Fatih'ten biz oraya geldik. Fatih de biraz daha farklıydı ama Salacak'ta; çok özgürdüm bisikletimle, bütün Salacak'ı gezerim, abilerle birlikte patlatırım bisikleti, onlarla yamarız falan. Öyle bir şey oldu çocukluğumda ve gençliğim, ergenliğimde fena geçmedi.

Zaten ergenlik 13, 14 yaşındaydım galiba, Harun Karadeniz ölmüştü. Onun cenazesine katıldım ve içime, bir ondan önce Deniz Gezmiş'ler de Deniz Gezmişler daha mı önce asılmıştı? Harun Karadeniz'den önceydi. Evet. Deniz Gezmiş'ler asıldığında biz bütün aile, ya, akrabalar büyük bir matem içerisinde girmiştik. Yani hiç kimse beklemiyordu. Politik CHP'li, anne tarafımda CHP'li kanat da çok vardı ve CHP'nin işte Deniz Gezmiş'in asılmasına ret oyu veren parlamenter tanıdıklarımız falan vardı. Oradan, ben daha küçüktüm ama o duyarlılık. Sonra Harun Karadeniz'in cenazesi derken, çok erken yaşta işte biraz okumalara başladım. Ve lise çağlarında da sol örgütler içerisinde yer aldım. Lise dönemi zaten Türkiye'de gerçekten korkuyla yaşadığımız, Üsküdar Salacak genciydim ama ondan sonra Üsküdar ve Salacak çevresi can güvenliğimizin; çünkü aşağıda, rıhtımda Ülkü Ocakları vardı. Üsküdar ve şey Selimiye, Kurtuluş mu ne? Oralar işte farklı siyasi örgütlerin, ben "****" şeyiydim artık sempatizanı mı? Yavaş yavaş örgüt içerisinde falan yer aldık. Dolayısıyla çok yakın arkadaşım "****" kaybettik. Öldürüldü. Pusu kurulup öldürüldü. Arkasından işte o meşhur vapur kaçırma eylemi cenazesinde olmuştu. Ben de

oradaydım. Arkasından da işte babam, babam da sağcı ve Demirel (gülüyor) sempatzanı bir adamdı. Ama müthiş korku duyuyordu. Çünkü "****" ben sürekli evden çıkıp "****" ne gidiyordum. Babam da bir yandan yardımcı olmaya çalışıyor, bir yandan işte benimle ilgili korkular yaşıyor. Beni o sene, Amerika'daki, "****" öldürüldükten sonra, halamın yanına gönderdiler. Çünkü benim de can güvenliğinden korktular. Çok yakın arkadaşımı kaybettiğim için. Bir sene, ne bir sene? Beş, altı ay Amerika'da kaldım. Sonra döndüm. Döndükten sonra zaten 12 Eylül darbesi oldu. Ben 18, 19 yaşındaydım.

Erdal Eren'in asıldığı gün Ümraniye'deydik. Onun asıldığı gün Ümraniye'de polis tarafından alındık ve işte 12 Eylül'de "****" cezaevine yani orada tabii eve getirilmeye, o mahalleden askeri şeyin girmesi, babam zaten kalbi yorgun bir babaydı. Yıllar önce içkiyi; üç, beş yıl önce bırakmıştı. Beş, altı yıl önce ama artık kalbi ve akciğeri sağlam değildi ama o babam için, o eve askerlerin girmesi ki, onlar için önemli değerlerdi bunlar. Annem tartaklandı, babam bunları yaşadı falan. Bunlar benim hayatımda çok ağır izler bırakan bir süreç oldu. Gerçekten o sırada hapisane döneminde de en çok, hani kendimden çok, babamı ve evi hep düşünür oldum. Ve sanki polisler de sanıyorum, beni sorguya çekenler falan bunu anladılar ve her sorguda babam üstünden bana: bak babanı da alacağız diye öyle şeyler. Kötü bir sorgulama dönemi işte, o dönem yaşadım. Ama bir yandan da işte o 12 Eylül'ün gerçekten çok zalim başka gençleri de çok ağır işkence edilen gençleri gördüğümüz sırada travmatik, bir hücrede arkadaşım "****" la birlikte, bir hücredeydik. Birçok kişi zaten o hücrede kalıyordu. Onunla yaklaşık bir ay orada ama arkasından da "****" kışlasına gönderildik. Aslında çok uzun bir hapisane dönemimiz de olmadı. Toplam yaklaşık üç ay, üç buçuk ay falan oldu ama ağır bir süreç oldu. Yani o dönem tek kişilik hücrede mesela kaldık ama tek kişilik hücrede iki kişi kaldık. Yani tamamen karanlık içinde, yaklaşık bir hafta, on gün; gece gündüz bilmeden kaldık. Mesela onların şeyini şimdi yaşıyorum. Mesela o zamansızlık ve o hücre şeyleri daha sonra bende klostrofobi, panik ataklar o sırada gençlik ve şeyle belki yaşayabiliyordum ama daha sonra bunların izleri ve en tabii ağır tarafı "****" den çıktığımda, çıkarken hapisaneden babam bastonuyla kapıda duruyordu. Böyle işte şey oldu yani o yıllar ve arkasından da kocaman kara gözlükler taktım. Toplumda görülmek istemedim. Şeyden bir yandan tabii çok kendimle gurur duyuyordum. Çünkü hani ser verip de sır vermeyen (gülüyor) ki, şimdi bütün bunları çok manasız görüyorum. Yani hani konuşanlar niye konuştu diye hiç, hiç. Ama o zamanlar o gençliğin verdiği şeyle, böyle korkularımız vardı ve kendimce iyi bir sınav vermiştim. **Hapisanede ayrıca bir sürü müthiş özellikle çok güzel dostlar, o kadınların, hele de çocuklu kadınlar, ablalar yani o kadar sendikacı kadınlar vardı ve inanılmaz güç**

kazandık. Yani hapishanelerin öyle bir yanı da var tabii çok güçlendiren. Aile ile ilgili bir travma yaşıyorsun ama kişi ve politik olarak çok güçlendiren bir yanı da oluyor hapishanelerin. Dolayısıyla bir yanıyla da çok güç... özellikle gerçekten çok güçlendiğimi düşünüyorum.

Ondan sonra çıkınca herhalde bunlardan dolayı işte, bir zamanlar o hani bütün de böyle yasak aşk gibi büyük bir aşk yaşadığım, eşim var, sevgilim vardı sonra ayrıldık, barıştık böyle çılgın bir süreçti. O dönem karar verdim "****"le evlendim. Yani kesinlikle çok gönüllü değildim ama artık evde durmamı ve kendi yolumu da biraz görüyordum. Yani böyle evde oturup, evdekileri rahat ettirecek ve onların istediği gibi bir yaşam kuracak bir kişi değildim. Bu yüzden evlenmeye karar verdim. Evlendim ve evlendiğimizde de gerçekten hem Kahramanmaraş olayları olmuştu Türkiye'de. Bir de üstelik evlenir, evlenmez çok kısa sürede de hamile kaldım hiç niyetim yoktu ama öyle bir şey oldu. Hem hamilelik hem de o Maraş katliamından kurtulan, kaçaklar, şeyler kendi travmaları ile bizim evimizde oldular.

Onlar bana kötü gelmedi ama ya onları dinlemek, orada kurduğum, orada çok değerli güzel kadın, erkek arkadaşlarım vardı. Onlarla birlikte olmak, bir evi hele de o hamilelik sürecini onlarla paylaşmak yeniden bana güzel geldi, güç verdi. O arada da gene kız kardeşimin arkadaşları da işte çok farklı siyasi grupta olan, tabii genç evi o dönemlerde az olduğu için ve dernekler, her şeyde kapatıldığı için; bizim ev böyle karargâh gibi herkes hemen (gülüyor) bir şey, yemekler yapılıyor, bulaşık, her yerde birileri kalıyor. Ama bu arada kızım "****"ya herkesin elinde ve harika büyüyor bence, yani böyle birileri bakıyor falan. Bu arada "****" annesi de çok ilginç, değerli bir kadındı. O "****" hattında, taksii şoförlüğü yapan kocasından ayrılmış ve herhalde tekti o yani, bir kişi daha var mı? Sonradan oldu mu? Bilmiyorum ama o zamanlar tek, kasketiyle erkek gibi görünen zaten sevme nedenlerimden de birisi de odur. Oğlu aranan solcu bir çocuk. İşte eylemler olduğunda arabasına birisi bindiğinde, yani analar da kimleri doğurup, sokağa atıyor, dediklerinde, kadın bir bakıyor ki; oğlu da orada müşterisine: çabuk in aşağıya, o ana benim diyor (gülüyor). Müşteriyi taksisinden kovuyor falan. Böyle ilginç değerli bir kadındı. O da kendi arkadaşları ile birlikte bizim eve geliyordu. Dolayısıyla ev, böyle çeşitli hem eşimin yani ailesinin, onun arkadaşlarının da olduğu, benim arkadaşlarımın olduğu, benim de sık sık yine babamı, annemi hani ziyaret ettiğim, işte ablamın da çocukları olmuştu. Anne evinde de gene, gene o sıcak, eski aile ortamının ama babacığımın da artık sağlık sorunlarının daha da evden dışarı çıkamaz zamanlarının ama bilge sözleriyle, pırıl pırıl

her gün giyinmesi -bütün hastalığına rağmen-. Hayat boyu, pijama ile onu görmedik mesela. Hep kravatını bile takarak, evde oturup öyle en kötü halinde bile "ıhım" deyip şöyle bir kuyruğu dik tutma haliyle o, o yılları yaşadık. O, o dönemde işte o kadınların sanıyorum bu kendi örgüt yapılarımızı da konuşma fırsatı oldu. Tam da bu dönemlerde.

Örgütlerde işte o hapisanelerde, daha çok erkekten olup, kadınların hep yardım ve yataklıktan olup erkeklerin daha çok örgütlük lideri, örgütte iyi yerlerde olması, bütün bunları bir araya geldiğimizde konuşmaya başladık. Tam da bu dönemde işte sanıyorum: Yazko çevresinde bazı, bir küçük grup kadınlar feminist, yurtdışındaki feminist dergilerin çevrildiği bunları öğrendik ve bu kitapların çeviri kitaplarını aldık, okumaya başladık. Böyle birbirimizi bulduk yani farklı sol hareketler içerisindeki kadınlar zaten sol içerisinde de daha bu sol örgütlerin hem hiyerarşik yapıları hem kendi şeyimizi konuşurken örgüt yapılarını, "jakobenizm" o dönemde konuşuluyor, tartışılıyor. Troçki, Stalin bu ilişkiler konuşuluyor. Yani bunlar konuşulurken, bir de kadınlık hallerini, kadınlık durumlarımızı, bizim o örgütlerde işte hep çayları yapanlar, temizlikten sorumlu, hatta eve birileri geldiğinde ben bak şeyi görüyordum: Bir dakika hemen çarşafı gene yıkama endişesinin bende olması, derken çocukluktan itibaren toplumundaki o rolleri işte. İşte televizyonlara daha farklı bakar olduk, reklamlara farklı bakar olduk, bize yüklenen o rollere farklı bakar olduk. O dönemde şeyde çok vardı. Apartmanda kadınlar, diziler falan olurdu böyle çocuk doğuran kadınlar: bir araya gelirdik kadınlarla, o işte Brezilya dizileri vardı, *Köle İsauro* bir şeyler falan. O bir araya gelişlerde de kadınlar gerçekten farkında, farkında olmadan birbirini yükseltme toplantıları sanki. O çay partileri, diziler üstünden konuşma partilerinde aslında kocalar da dedikodular yapılırdı. Fanteziler gizli gizli konuşulur. Bunları böyle kadınların çok cesur ve sonradan şeyi de hatırladım. Annemler de bunu yapardı aslında diye ya, o, ortak bazı ortaklıklarımızın olduğunu falan gördüm. Gene kadın çevresi "****" bir mimar arkadaşın bir kendi yeri vardı. Orada kadınlar toplanmaya ve kadın çevresi şirketi diye bir şirket kurup, bazı çeviriler de orada yapıldı. Türkçe basımı. Sanıyorum: işte, "Evlilik Mahkumları" gibi Simone De Beauvoir'ın, işte "Ben Bir Feministim" ve bir, şimdi aklıma tam gelmiyor böyle birtakım kitaplar çıktı ve ben o kadın çevresine de gitmeye başladım. Kızımı da yanıma alarak tabi gidiyordum, yardımcı falan kimse yoktu. Kadın çevresinde onlarla tanıştım ama hiçbir zaman ben bir feministim deme şeyini kendimde hissetmedim. Çünkü bu bir burjuva (gülüyor) hareketidir. Ben eyvah gittikçe de feminist oluyorum galiba ne yapacağım? İhanet mi edeceğim? Ben bir küçük (gülüyor) burjuva gibi korkuları da yaşar oldum. Orada çok sevdiğim iki arkadaşım "****" da ayrılık durumumuz oldu. Çünkü onlar çok net,

feminizmle böyle âşık oldular (gülüyor) ve radikal feministler olarak hatta feminist dergi içerisinde yer aldılar. O dönemde kendime feministim zaman zaman deyip, zaman zaman demiyordum fakat aynı zamanda da cidden Türkiye'de: *Mine* filmi, *Bir Yudum Sevgi* filmi, Latife Tekin'nin senaryosunu gerçekten sadece biz değil, toplumda kadın hali çok konuşulur olmaya başladı. Yani apartmanımdaki kadından, en politik sol örgütteki kadınlara kadar biz feminizmi ve toplumdaki bu toplumsal bölünmeyi, rolleri konuşur olduk. Tam da tam bu sıralarda işte, o meşhur Çankırı Hakim'inin işte bir davayı reddedişi Hürriyet gazetesine sanıyorum reddederken kadının açtığı boşanma davasını işte gerekçe olarak kadının zaten böyle bir atasözümüz vardır. "Kadının sırtından işte sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin". Bu zaten bizim kültürümüzde vardır deyince sanıyorum Eskişehir'de, sekiz tane kadın avukat bunun üzerine bir dava açıyor ya da protesto ediyor. Bu gazetelerde görülüyor. Kadın çevresinden kadınlarda kadınlar da bunu organize edip, İstanbul'da da işte protesto eylemleri falan yaparken, dayağa karşı kampanya içerisine bulunduk ve o kampanyanın içerisinde bir şekilde ben de yanında; yarım yamalak da olsa işte çocuklarım, bilmem bir sürü şeye rağmen yer aldım ve kampanya özellikle, **"Yoğurtçu Parkı" yürüyüşü benim hayatımın dönüm noktalarından birisi oldu. Ya o yürüyüşle birlikte bir daha şeyden, o feminizmin şeyinden kurtulamadım.** Çünkü o yürüyüşle birlikte, gerçekten hem kadınların böyle o meşrulaştırma dayağın ve şiddetin; nasıl, nerelerde meşrulaştırıldığını ve kadınların her gün ve her gün nasıl aşağılandığını ve nasıl susmaya mecbur kaldığımızı işte o annemin sevdiği ile evlenememesin de bile, birilerinin, o babaların kararları, ailedeki o biri, güç ilişkilerini çok toplumdaki bu güç ilişkilerinin ne zamandan bir ve kimler tarafından, ya, bütün bunlar yavaş yavaş çorap söküğü gibi ve evlerimizde kadınlar bir araya gelip, bilinç yükseltme toplantılarıyla, bir şekilde hem iç dökerken, hem de gerçekten de, Stella'nın söylediği bir şey vardır hani: tık diye sıçrama, o sıçrama anları bizlerde de oldu.

Ondan sonra da bir bir dönem işte Marmaris'e gittim, ikinci çocuğum oldu ama eşimle de artık sürdüremeyeceğim bir ilişki haline gelmişti. Biz bunları çünkü bir yandan da konuşurken hatta monogam, poligam ilişkileri konuşurken, eşim: doğru, haklısın deyip; poligami yaşamaya başlamıştı (gülüyor) ve bana da: sizler zaten bunu savunmuyor musunuz? Falan (gülüyor) Simone De Beauvoir'la, Sartre arasındaki ilişki gibi yaşarız, biz daha haa, acaba derken bunları yaşadı. Gene aslında şey öyle küçümsenecek gibi değil. Çünkü o dayağa karşı yürüyüş, trans kadınlarında ilk kez belki de var olduğu ve kürsüde söz aldıkları bir yürüyüştü. Yoğurtçu parkına gelindiğinde: Şirin Tekeli falan konuştu. O anlamda da bence çok anlamlıydı. Erkeklerin yani 12 Eylül 80 darbesinden

sonra ilk kez böyle büyük bir kitlesel yürüyüş oldu. Erkekler katılmadı, alınmadı bu yürüyüşe. O bütün o sol, hani ne demek? Biz ne olmayız? Tabii anlıyoruz eziliyorsunuz diyen erkekler, e, peki niye biz kortejlerde yokuz, diye şaşkınlık, polisler şaşkınlık içindeydi. Bütün yürüyüş boyunca işte çiçek satan kadınından, apartmanlarda gören kadınlar, o dövizleri: 'kadınlar dayanışma...' 'haklı dayak yoktur', 'dayağın çıktığı cenneti istemiyoruz'. Bu dövizler, bu pankartlar gerçekten bütün kadınlara bence çok büyük.. ve o zaman böyle lüks gibi gözüken erkek egemen, ataerkil gibi o sözcükler o zamana kadar gerçekten toplumun hemen hemen her kesimine sindi ve kabullenildi, diye düşünüyorum.

Ondan sonra zaten kadınları bence Türkiye'de hiçbir şey durduramadı. Yani medeni kanundaki değişiklikler, artık hani ailede reisin erkek olmaması, evlilik içi tecavüzler, seks işçileriyle daha sonradan 4320 falan yani ve tabi 1990'da Mor Çatı, kadın sığınağı vakfının kurulması ve arkasından zaten bu arada Ankara'da, İzmir, Antalya, Adana'da kadınlar çok çok harekete geçmişlerdi. Çok daha oralarda da çok iyi bilmiyorum ama dinamik süreçler vardı ve Mor Çatı ile birlikte, ben Mor Çatı'nın ilk kurulduğu dönemlerde yoktum, Marmaris'deydim. Orada tek başıma işte hem çalışıp hem çocuklara bakıyordum ama 1993 yılında geldim üç sene sonra. Hemen Mor Çatı'da önce sekreteryada arkasından gönüllü olarak kaldım ve bugün de hala Mor Çatı gönüllüsü olarak Mor Çatı'da varım, diyeyim. Ve tabi çok büyük bir şans gene benim için. Mor Çatı gibi dinamik yani hiyerarşik olarak yönetim kurulunun falan olmadığı, olsa bile kâğıtta gözüktüğü bir yerde, o kadar yeni kadınlar ve o kadar değişen yıllara göre yani hani bizimkisi belki kaçınıcı dalga feminizmdi. Bunlar hep konuşulur, tartışılır falan ama ben o en azından bütün bu dalgaları seyreden, izleyen, yenileri, o Mor Çatı da yeni kadınlarla birlikte genç ya da yaş almış diyelim, bütün tartışmaların bugün Mor Çatı ve etrafındaki kadın örgütlerinin ve kadın sığınakları kurultayı ile birlikte tabi Türkiye'deki kadın hareketlerine de daha gözlemler ve değer olduk. Bütün bu, bu anlamda gerçekten kendimi inanılmaz güzel kadınlarla tanıştığım için çok şanslı ve iyi, güçlü hissediyorum kendimi (gülüyor).

Benden bu! Daha kim bilir neler çıkar hepimizin hikayelerinde değil mi? O zaman Marmaris'i şey yapayım. Marmaris'e gittiğimde önce eşimle ayrılmaya karar verdik ama o Kanada'ya gidecekti. Kanada'ya gitmeden önce aynı evi paylaştık. Arkasından Kanada'ya gitti. Kolay bir süreç değildi, bir kere burada bütün arkadaşlarını ve böylesine dolu hem politik, hem diğer sosyal bütün ilişkilerimi bırakıp, hiç bilmediğim bir ortama gittim ama bir yandan da çok taşra gibi de değildi. O da benim avantajım oldu. Çünkü bir beldeydi Marmaris. Tatil beldesi. Yani beni bırak, bir sürü kadın, dünyadan; Avrupa'dan falan gelmiş ve oralara yerleşmeye. Yani Türkiyeli olmayan birçok kadın da orada yaşıyordu.

Aslında hep onu derim. Belki de iyi ki İstanbul'da olmadım. Yani İstanbul'da o ayrılık sürecinde olsam, belki biraz daha zor olabilirdi. Aile baskısı, akraba... daha dikkat etmem ama orada bir tatil beldesinde bir yanıyla yaşadığım için ve benim gibi çalışan, üstelik teknelerde çalışan, aşçılık yapan, o kadar çok kadın oldu ki ve ben gene çok şanslıyım bir yanda o kadınların kucağına düştüm. Yani ayrılmış kadınlar vardı. Tek başına, çok büyük zorluklarla parasız ama gene de çocuklarını büyötmeye çalışan kadınlar vardı ve bir anda hiç o kadınlarla birlikte biz böyle; geceleri birlikte çıkıyoruz, birbirimize destek oluyoruz, çocuklar birbirimize pas atıyoruz, bakıyoruz, işimizi ona göre ayarlıyoruz, gerçekten orada, kuzenimde vardı. Hem kuzenimin olması da tabi avantaj oldu ama kuzenim daha oradaki hayatın içinde, oradaki kadınlarla bir ilişki kurmuş, bir düzeni olan bir kadındı. Bana çok o da yani onun gibi değil ama gene aykırı, daha böyle toplumla çok uyuşmayan, kadınlık rollerini çok kabullenmeyen, kadınlarından zaten var olduğu ve birbirimizi bulduğumuz bir ortam oldu. O yüzden yani ben mesela İstanbul'a geldiğimde çocuklara şey derlerdi. Ah, öğlen yemeğini nerede yiyorsunuz? İşte bizim orada bar var orada yiyoruz (gülüyor) ve bakıyorlardı hani, barda yemek. Oysa çünkü o barda çalışan kadın benim çok yakın arkadaşım. Ya öğlen yemeğini hazırlar. Okuldan gelir. Okulu yakındır. Orada: barda yemeğini yer. Gene okula giderdi. Yani Marmaris hatta Marmaris'ten orada da bir küçük dükkân açtım. Dükkânda işte önce bir Turizm ofisinde çalıştım. Sonra bir küçük dükkân: takı, küçük tişörtler falan öyle şeyler. Bunlardan hiçbir zaman para kazanmadım ama geçimi, evin geçimini sağlayabildim o da önemliydi. Daha sonra ilk okulda Türkiye'de bu sınav sistemi falan işte çok şey olduğundan, keskin bir dönemdi. Herkesin işte etrafımızda iyi okullara, işte çocukların okuması gerektiği gibi ya da bütün herkesin bu sistemde sınavlara sokulduğu bir sistemde, ben Marmaris'te çok iyi ve mutlu olsam bile, acaba çocuklar adına bir sorumsuzluk yapıyor muyum gibi tasalanıp, gerçekten de hiç istemeyerek, İstanbul'a annemin yanına annemin evine döndüm. Pek kolay bir şey değildi aslında ama döndüm. Çocukları da işte ona göre kurslara, murlara falan gene İstanbul'da bir devlet okuluna zaten kızımı yolladım. Oğlum da gene bir devlet okuluna gitti. O arada da Marmaris'te tanıştığım işte çok iyi yakın arkadaşım, dostum olan “***” hayatımda ama o zamanlar orada değil İstanbul'a döndükten sonra önce arkadaşlık, sonradan sevgililik ama hiçbir zaman ama hiçbir zaman halen şimdi dahil: aynı evde beraber olmadan, sevgili gibi hayatımızı sürdürdük. İstanbul'da Mor Çatı'ya girip, ekonomik olarak gene biraz daha kendi geçimimi sağlayacak duruma geldiğimde, annemin yanından ayrıldım. Çünkü annem eve gene biraz geç kalsam, mesela arkadaşarımla buluşsam: sen dul bir kadınsın, olamazsın. Baktım ki a yok! Annem ve çevresi gene huzursuz olacak. Dolayısıyla annemin yanında olmadım gene çocukları alıp,

üçümüz birlikte, çocuklarla birlikte, zaten biraz ona da dikkat ettim yani ev sadece benim evim değil, işte oğlum da olmuştu: oğlumun, kızımın ve benim ve üçümüz birlikte karar verdik hep ev yaşantımız nasıl olacak? Evi kimlerle paylaşacağız? Ya da paylaşmayacağız? Dolayısıyla onlarla sürdürdüm ta ki çocuklar artık yurtdışına, iyi okulları kazandılar, sonra da yurtdışına gittiler ve gidiş o gidiş bir daha da dönmediler zaten (gülüyor).

Yani tekrar o, çocukların sonra "****"birlikte, sevgilimle birlikte; Mor Çatı da gönüllülük, Mor Çatı da biz zaten uzun süre ücretli çalışmak diye bir şey yok. Belli bir zaman çalıştıktan sonra mutlaka hep dönüşümlü. Başkalarının da gelip çalışması, gönüllülükte de aynı şeyi yapıyoruz. Dolayısıyla roller ve yaptığımız orada aldığımız görevleri de hep değiştiriyor, rotasyona çok önem veriyoruz. Mor Çatı'ya, bazen de bir yerde, bir kurum içerisinde, bu tür feminist örgütün ne de olsa o da bir kurum ve o kurumsallaşmanın şeyinden hepimiz alıyoruz. Olumsuz taraflarından da mesela, ben daha eski olduğum için bazen bazı şeylerde daha tutucu, daha bakıyorum, daha sahiplenici, bazen yeni gelen arkadaşları biraz daha farkında olarak ya da olmayarak küçümseyici hallerim olabiliyordu. Bütün bunları da arada sırada tartıp, kendimizi ölçüp, biçmemiz için; dışına çıkıp, dışarıdan gönüllülük yapmak, Mor Çatı'yı başkalarına esas bir fiil çalışma halini başkalarına bırakmayı hep politik olarak iyi bulduk. O yüzden bunları her yani Mor Çatı hayatım boyunca bugün de Mor Çatı gönüllüsüyüm. Yarın gene Mor Çatı'da çok yoğun niye çalışmaya profesyonel olarak da çalışmaya başlayabilirim ama belki altı, yedi senedir hiç profesyonellikle şeyim yok.

O arada gene geçinebilmem için işte birlikte olduğum arkadaş mimardı. Onun da yaptığı mimarlık daha çok: deprem bölgesinde yaşadığımız için betonarme değil, Türkiye gibi yerlerde, çelik binalar yapılmalı gibi bir idealle mimarlığa döndü. Çünkü o da 68 Kuşağı, biraz aykırı, var olan o statükoyu ve bir sürü değerlere karşı mücadele etmiş ve huzursuz bir adamdı yani. Onun o yanı, hoşuma gitti yani. Hem çalışmak hem de başka bir sanki toplumsal örgütlenme içerisinde bulunmak gibi geldi bana. Ve gerçekten de çok gençleri topladık etrafımıza ve o gençlerle birlikte işte İstanbul özellikle Koşuyolu civarında, bence ileride de, çok -Türkiye hala o noktaya gelmedi- üstünde çok konuşulacak, yeni gençlerin belki yapı sektörü Türkiye'de değiştiğinde, yapı malzemeleri; devrimci bir şekilde dönüşüme uğradığında, yeniden konuşulacak farklı yapı istemleriyle, özellikle çelik konstrüksiyon, taşıyıcı sistemle binalar yaparken, ben de onların içerisinde işte hesap tutma, bilmem ne gibi şeyler yaptık. Ama ne yazık ki orada da çok para kazanamadık.

Türkiye'nin ve dünyanın girdiği ekonomik krizlerle işte battık, çıktık. Babamın o yaşadıklarını ben de kendi hayatımda yaşadım. Ve ondan sonra Allah'tan ki yani batış! Baktık! Fakat arkasından işte emeklilik oldu. Emeklilikle birlikte artık iş yerini yeniden oluşturamaz hale geldik ve şimdi mümkün olduğunca emekli maaşıyla işte birlikte olduğum arkadaşım da emekli maaşıyla hayatımızı çok daha ucuz, o adaya gitti falan. Çok daha ucuz ama gene o değerlerimizi koruyarak, sahip çıkarak, gene dayanışma içerisinde, mümkün olduğunca bizimle birlikte çalışanlara, zaten hala işte arıyorlar, soruyorlar. Onlarla dostluklarımız çok şükür hep devam etti ve devam edecektir mutlaka. O şekilde, yani büyük paralar olmadan da zaten hiçbir zaman büyük paramız olmadı. Yani Elimize bir para geçtiğinde hemen ne zaman, nasıl dağıtırız, diye. Özellikle çalışanları hani şeyler yapıyordu. Şimdi repoda tut, üç gün sonra, bize onu hiç bilmedik ve bilmek istemedik. Ama şimdi az parayla çok mut... yani güzel yaşıyoruz. Mutlu muyum? Mutluluk farklı bir şey de elimizden geldiğince Erdemli yaşamaya çalışıyoruz. Diyeyim.

Şimdi zaten bu şehirde de değil, o şehri de değiştirdi gene. Ben de şimdilik buradayım. Bu arada ama şeyi tabi gene şanslıyım. Çünkü feminist hareketten özellikle çok dostlarım ve benim de benden yaş almış kadınlar, akademik hayatın içinde olan, bırakan, tekrar dönen, dostlarım çok fazla var. Ve hep beni şey de zorladılar. Yani sürekli okumam gerektiği konusunda. Yani bir türlü duramadım. Çünkü sürekli yeni bir tartışmalar (gülüyor) çıkıyor. Allah'ım biri bitiyor, işte Sara Ahmed diye bir kadını, hadi oturacağız, konuşacağız. İşte şimdi mesela, Arendt yeniden oturacağız, falan bu böyle ama o dağınık okuma bazen beni yoruyordu. Yani sürekli böyle bir şeye gittiğimde toparlayamama, dağınık bir şekilde okuma hali, bazen 'tüh be!' bunu zamanında yapmış olacaktım, çünkü üniversiteyi okuduğum sırada yarıda kestim. Hatta başında neredeyse, ikici yıl kestim. Çünkü 12 Eylül'den sonra, ikinci çocuğa hamileydim ben üniversiteye giderken ve sürekli okulda olaylar oluyordu ve herkes alınıyordu. Ben, evde bir çocuğum var falan korktum açıkçası ve içeri girip, çıkan, hani mimlilerden, ilk alınacaklardan olduğum için, o sorumluluğu göze alamadım ve üniversiteyi yarım bıraktım. Zaten Marmaris'e de giderken öyle de gitmiştim. Yani üniversite hayatımı yarıda bırakmanın hüznü de vardı biraz bende. Sonra af çıktı. Hatta ilk af çıktı hiç ilgilenmedim, arkasından tekrar ikinci af çıktığında -bu geçen sene- arkadaşım beni bu aftan yararlanmam konusunda sürekli şey yaptı, cesaret verdi ben ama yani artık bu saatten sonra benim bölümüm klasik filoloji. Latin ve Antik Yunan dilleri. Artık kullanılmayan üstelik, ölü diller ve bu benim için çok zor olacak yani böyle bir şey mezun olup hani filolog (gülüyor) falan da olma gibi bir şeyim yok ama bana iyi geleceğini konusunda çok cesaret verdi. Başka feminist arkadaşlarım da çok

iteklediler. Derken, en azından hadi en azından git, başvurunu yap dediler. Yaptım. O başvuru ile birlikte üniversiteye başladım. Aman bir güzel geldi. İlk "****"e, ilk gittiğim de orada da bir anda, benim gibi afla gelen böyle bazı kadınlar şu an çok yakın dostlarım oldular; onlar da. Bir de gencecik kadınlar. Bir de genç ve benden çoğu genç ama genç ve yaş almış akademisyen kadınlar. Yani iyi ki yani hayatımda böyle bir coşku dolu bir seneyi, uzun yıllar yaşamamıştım. Yeniden yeniden yani, gramer çalışırken -evet doğru çok zormuş ama- gramer çalışırken filolojinin gramerin ve dilin aynı zamanda felsefeyle bu kadar iç içe olması ve öğrendiğim bütün özellikle bu Avrupa Dilleri'nin, nasıl başında, temelinde bunun olduğu, mitolojinin ne muhteşem bir şey olduğu falan. Şimdi şeyim kitap okuma o hani karışık kitap okuma halimden daha sabırlı, telaş etmeden, acele etmeden, yıllara belki yayarak, okuma (gülüyor) haline geçiş yaptım. Hiç sonuç odaklı değil, yaşadığım her anı güzel buluyorum, güzel yaşıyorum ve o okul sürecini hocalarla olan süreçte çok güzel yaşıyorum.

Hep gördüğün gibi pozitif, hiç kötü bir şey yok, hiiiç, "****" öyle derdi: hiiiç nefes alıyorsunuz ya, derdi ya. Hiiiç her şey (gülüyor) geçer. Böyle dinamik bir hayat. Böyle konuşunca bakıyorum, gerçekten çocuklara söylediğim, hani size dedim: vasiyetim olsun hani, ölümlü dünya, bak Koronalar, bilmem neler falan aman bana bir şey olursa hiiiç arkamdan üzülmeysin. Kendimi şey gibi hissediyorum dedim, lunaparkta her şeye bindim ama gene de eksik bir şey kalmadı ama (gülüyor) hani yukarı çıktım, aşağılara indim, heyecanlandım, çarpışan otolara da bindim, bütün hayat buysa; ben onların sanki hemen hemen çoğunu yaşadım. Sadece gerçekten hani büyük acılar yaşamayalım. Hani etrafımızda. Yaaa acı görmek tabii çok ağır geliyor insana. Özellikle: çocuklarımız, kardeşlerimiz yani çok, onu görmek istemem. **Yoksa hani ölürsem, çok teşekkür ederim ama ölmeyip de 100 yaşına kadar yaşarsam yine çok teşekkür ederim.** Sadece böyle Alzheimer falan olursam gene diyorum: sakın annem ya da işte arkadaşım anlamaz demeyin, yanıma şarabımı koyun (gülüyor). Hayattan böyle, içmenin de keyfine bakıyorum, alıyorum. Gezmenin de dolaşmanın da yani şimdi seninle konuşmadan önce balkonda çiçeklere su veriyordum, bir kumru geldi ama güzelliğini anlatamam. O sırada "****" aradı beni şeyden, ay dedim: ya galiba ben erdim dedim. Ne oldu? Ne bileyim? Bir kumru yanıma geldi (gülüyor). Ay! Anne dedi. Sen de ikide bir kendini ermiş zannediyorsun. Normal bir insansın! (Gülüyor) Yani hayattaki her şey sanki bana böyle bir mesaj bak! Ne güzel. Her şey ne güzel gibi öyle yaşıyorum. Bu Polyannacılık değil herhalde böyle olmasak bir sürü şeyin de altından kalkamayız. Kalkamazdık gibi geliyor bana. Ama tabii ki ağlayacağız, yaslarımız olacak. Yani bu dediğim her zaman

"dirençliydim" hiç ilgisi yok. Deli gibi ağladığım, kendimi çok yalnız hissettiğim, isyan ettiğim ve bütün bunlarla birlikte varız ama işte bütün bunlar da bir hikâye zaten. Böyle Tül, çok teşekkür ederim. Bana bunları böyle konuşturma fırsatı verdin. Kendimi dinleme fırsatı verdiğin ama bir gün ben seni dinlemek istiyorum. Şimdi seni ama böyle, benim gibi anlatacaksın, tamam mı? Söz! (Gülüyor).

O gözaltı süreci aslında kapalı bir kutu. Çünkü onu çok fazla yani bir kere 18 yaşında falan hapisanelere girme asla çok genç bir yaşamış yani. Düşünüyorum ve çok ağır sorumluluk ve yani ailene karşı mesela o suçluluk duygusu, mesela, orada gördüğümüz o gözaltı sürecinde yaşadığımız yani ona, ya o süreçlerin ötesinde.

Ben çıktıktan sonra oradaki suçluluk duygum, aileme karşı; küçük kız kardeşime, evde zaten dedim ya yani ev şartlarımız zaten, babam artık hani pili bitmiş ama bu defa hastalık. Annem zaten hayat boyu hani çile çekmiş bir kadın falan. Yoksul büyümüş, fakir büyümüş, sıtmalar olmuş, bilmem ne yani. Hapishanede işte o, o yaşta, o sorumluluğu daha çok bence duyuluyor yani aay, vayy, politika bendim falan değil de ya bilmiyorum. Benim hikayemde o kısım daha ağır bastı. Çıktıktan sonra da toplumun yine çok acımasız ya bu 12 Eylül dönemi o kadar ilginç bir dönemdi ki, özellikle yaşlı, belli bir yaşın üstünde olanlarda falan şehirli belki, belki onu sosyolojisi, sizler daha iyi belki bakarsınız. Gençler çok suçlandı. Yani ben dışarı çıktığımda da mesela şeyi hatırlıyorum: annem hiçbir şey dememişti ama bir yengemlerin evine, bilmem doktor, bilmem kimler gelmişti. Onun bir damadı vardı yani benden herhalde, üç, beş yaş büyük. Beni çağırdılar. Ben de: Allah Allah benimle tanışmak, annem git! "Git! Dayınlara git! Seni çağır...", Gittim ve meclis kurulmuş ve benim neden bu hareketleri yaptığım, annemi ve babamı ne kadar aileyi üzdüğüm, yani onlar mesela, ben de o, hapishane günlerinden daha ağır, sanki şeyler yaşattı. Yani gerçekten o 12 Eylül'e sahip çıkılması ve o birbirini öldüren sorumsuz gençler gibi benim o; 80 mi? 70 yaş mı? Aman, 70 Kuşağı mı diyoruz biz? 80, 59 doğumlu, 77, 78 mi oluyoruz? İşte onları çok bilmem. Tabi 77 bir Mayıs olayları falan işte. Yani ben 1 Mayıs'ta yoktum. Çünkü babam ölmesin diye gitmedim. Ama arkadaşlarımı falan yani orada bir kısmını falan kaybettim falan yani böyle ağır birçok ağır bir dönemdi. Tabi oradan o sol hareket, yani Türkiye'de bir tabi ki kumpaslar kuruluyor, her örgüt birbirini, birbirini vuran, öldüren de yani bunlar da tabi var. Ve aileler inanılmaz bir korku ile yaşıyor tabi. Her gün çocuğum canlı mı gelecek? Yani önümüzde halkevi vardı. Herhalde her ay bombalanırdı. Bomba sesleri. Aha yine bombalandı falan derdik. Gerçekten öyle bir süreçti, zor bir süreçti. Hapishaneler, hapishane de kendimden çok, benim şeyim aslında; Ümraniye'de Nihat Erim'in katilini konuşturan adamlar beni de almışlar fakat babam çok

gelen, şeye gelen; evi aramaya gelen ve sivil polislerle, babam enteresan bir adamdı. Böyle hani gerçekten işte sinema, bilmem ne falan diyorum ya çok gelmiş geçirmiş ve o tipleri de çok iyi tanıyan birisiydi. O gece, babam o en başlarını, bir polisin birini çekti ve orada bir konuşma yaptı, yani sigara ona ikram etti falan ve şey dedi: ben önce dedi, - mesela o ilginç bir şeydi, kızım pantolon giysin mi? Dedi. Polis babamdan çok etkilendi, o sivil polis. Ya onun bir falaka olacağını, falan yani, bütün bunları babam hissetti ve gördü ya o dille polisle konuştu. Ondan sonra polis bize yani o çok ağır bir işkence, mesela; karakolda herkese çok çirkin işkenceler yapıyordu ama biz bana da elektrikli manyetolu elektrik veriyorlar (gülüyor). Yani çiçekçi kadın geliyor. Ona da vereyim. Hani eskiden 12 Mart'ta işkence görmüş deyince bir havası oluyor. Biz de (gülüyor) o “****” diye bir Kürt arkadaşım vardı. O da bizimle aynı davadan geldi. Dedi ki: ya, böyle gururlu gururlu durmayın, bağırın yaa, dedi (gülüyor)? Ben dedi daha onlar bir şey yapmadan bağırıyorum dedi. Biz o sırada okumuşuz ya, işte 12 Mart döneminde, bir şey de demeyeceğiz, onurla duracağız, ya bağırın: anne! Anacığım! Çok yandı canım (gülüyor) falan diye bağırıyordu ama... Bir binbaşı vardı: hain, kedi sever, komünist sevmes. Fantazileri: “kedimi severken bütün komünistleri tek tek hisseler ve hepsini öldürsem” diye konuşan. Yani geceleri ve geceleri mesela bu adamla birlikte oluyorduk. Gündüzleri zaten uykusuzluktan perişan vaziyette oluyorduk şeyi, şeyin karakolun bahçe, karakolda hem de bunlar yapıyordu. Karakolun bahçesinde sopa ile birbirine dövürülüyor. Dövürülmeyene vuruluyor falan. O, o kısımda ben yoktum. Ama şey işte daha o andan itibaren gözümüz bağlandı ve o habire, her yere gözümüz bağlanarak... Sürekli sorguya özellikle ben çok alıyordum. İşte babamla ilgili şeyde, zaaf da çok şeydi ama böyle açıkçası dayaktan ziyade, sanıyorum daha çok beni psikolojik yormaya çalıştılar. Ama mesela gözümüz bağlar, dönüş yani; hücreye dönüş zamanlarımızda çok ben onlar gibi işkence görmedim. Çok işkence görenleri seyrederek dönüyordum falan. Yani ve çok ağır. Yani dişi çekilmişlerden, yani çok ağır işkence sahneleri vardı. Bizde böyle iki kadındık. Genç iki kadındık. Bir gün onlar, -hiç askeri şeyi anlamam- kışladan bir yere götürüldük. 40 gün yaklaşık ıslak, böyle çullarda yatıyorduk ve lağım suları falan damlıyordu, bizim bulunduğumuz, hep pireler falan. Yani onlarla birlikteydik zaten. Ama hiç unutmayacağım: gizli gizli askerler bize limon veriyordu ve o limonlar sayesinde hastalanmıyorduk. Grip çünkü çok soğuktu. O kadar soğuktu ki, bir gün ayağım şişti. Sonra donduğuna kanaat getirdiler. Doktor geldi mosmor olmuştu ayağım falan. O derece soğuk işte. Pekmez vermişlerdi. Hani o pekmez benim için büyük bir şey olmuştu. Şeyi, geçen gün gene, onu da böyle hatırladım. Gene kafamdan attım. Böyle bir askerle birlikte komutana mı gidiyoruz, kime gidiyorsak, birisine gidiyoruz o gece nöbetçi. Yine beni

götürüyorlar, şey giderken de çok karanlık bir şey buraya basma dedi asker, özellikle bastım, meğer veya şeymiş sipermiş. Güm! diye düştüm (gülüyor). O da çok hoşuma gitti aslında vakit geçirdik çünkü. Nereye gittiğimizi bilmiyoruz. Seni oradan çıkarmaya çalışıyorlar falan. Sonra komutan bize çok güzel davrandı. O güzel davranışın içerisinde şey vardı ne zaman isterseniz benim odama gelirsiniz. Burada yatabilirsiniz. Fakat o kadar sözcükler vardı ki onun içerisinde; hani gerçekten o politik şeyin olmasa, çok korku duysan, her şeyden çok korksan, Allah'tan biz hani ne var ki ölürüz falan gibi şeylerle... Ölümünden tabi ki korkuyoruz ama onlarla, öyle ayakta durmaya çalışıyoruz... yani çok rahatlıkla yaparsın ya! O komutanın beni bırakacak deyip, düşünüp yapabilirsin Neden yapmayasın ki? Yaparsın yani. Bunları yani bize, saçımızı şöyle tutmaya, okşamaya, böyle bizim ani şeyimizde bir durup tekrar baktı ki bizde iş yok, bıraktı. Yani işte yani böyle o anılar gerçekten o kadar ağır bunları yaşayanlar var ki, ben o ağır yaşayanların yanında; **ahlaki olarak kendiminkini konuşmaktan hep utandım**. İlginç bir şey daha, gene bir kadın olarak: bir psikolog, Üsküdar'da bir psikolog bulmuştum. Hani belki rahatlarım, konuşurum diye. Bir yerde psikolog mu ne yazıyor? Gideyim ona bari dedim. Gittim ve adam önce hani vardı ya: diz hareketi, vurursun! bizim, şimdi ben sana şu hareketi yapacağım deyip, dizime vurdu, eteğimi açtı, eli bacağımda bir daha, biraz daha bacağımda. Ben Allah seni kahretsin (gülüyor) yüzüne tükürüp, yani o, o erkek şeyi yani gerçekten erkeklerin o... herhalde, işte o komutanından, o psikoloğundan, bilmem, her yere kadar işlemiş o erkek hali ve onların o iğrenç duruşları diyeyim, yani burada erkek düşmanlığı anlamında değilim ama işte öyle bakıyorlar. Fırsat hemen, fırsat hemen bunu kullanayım. Aynı hani zayıfı gördüm, hemen ele geçireyim de onun üstünde her türlü gücümü deneyim, yapayım. O, gerçekten yani aklıma geldikçe, hala orada bir kutular, kapalı kutularım var. Hiç psikoloğa gitmedim ama şansım şey oldu çok psikolog arkadaşlarım oldu. Mesafeli durdum. Biliyorum ki arkadaşla belki zor ama Mor Çatı'da çalışmanın bir başka avantajı da şiddet başvurusu alırken, bizim de psikolojik şeyden, dersler atölye çalışmalarından geçmemiz gerekiyordu ve her şiddet başvurusunun arkasından hemen her hafta gene danışmanlarla biz o başvuruları konuş, o başvurularla birlikte de belki çözdüm bir şeyleri. Yani kadınların aslında benim yaşadıklarımı başka başka yerlerde, yani bunu şeyde de söyleyebilirim çok ciddi, çok ağır, mesela Mor Çatı'ya gizli gelip, zor, titreyerek, çok güvendikten sonra bunları...memleketine dönemiyor. Yani o kadar çok gerçekten kadın olarak, tabi erkeklerin o politik şeylerde; işkence hanelerde yaşadıklarını ayrı tutuyorum ama kadınların bunun yanı sıra, taciz ve tecavüzün, işkence ile birlikte ve iste... o kadar çok bunu yaşadım, gördüm ki, gerçekten o kadınlarla işte o, o şiddete uğramış başka kadınla, **yani yeniden ve yeniden biz onlarla birlikte belki**

güçlendik dönüştük, düşünmeye başladık ve kendi yaralarımızı da birlikte belki sardık. Onlarla beraber.

Şehir buradan (gülüyor) oraya geç, şehir, şehir deyince: ben şehirle şeyi birleştirir oldum artık, Gezi Olayı'nı. Yani eskiden mesela, Marmaris'ten, buraya gelirken: ben şehirlerde yapamam! Çok suni falan gibi yaşıyordum. Şimdi mesela, üstelik bu şehir: İstanbul. Biliyorum evet bir deprem büyük ihtimalle olacak, biliyorum ki salgın hastalıklar da çok korkunç, biliyorum, sanıyorum ki hani dilerim olmasın ama binalar yıkılacak, her bir yerden korkunç sesler duyacağız. Ah... bilmem ne olacak falan ama galiba ben hani şey, şehirde artık sorumluluğumu başka yönde değiştirdim yani şehirli olacağım galiba bir müddet daha gibi. Değiştirdim ve dönüştürdüm. Hani okul, okulda bunu şey yapmıştı ama şimdi okul: sanal ortam olarsa, okuldan vazgeçebilirim belki. Hani o; gitmek, değmek, koklamak, okulda bulunmak başkaydı. Onu bilemiyorum ama hani hep şey deniyor: Ya ne işimiz var? Ekelim, biçelim falan. Evet tamam Candide gibi kendi bahçemiz sulayarak ya da doğaya zarar vermeden belki şehirde yaşamak da bunu da düşünüyorum. Böyle hayatlarda doğaya zarar veriyor. Hani bu da sorumluluk derken bu, ama hep ben de işte belki çocukluğumdan beri belki işte, içki masasında, çocukken; annem ve babam aman ablam, genellikle babamdan uzaklaşırlardı. Masada bu, içki masasında babamın, babamın yanında ben otururdum. O bana habire hayat hikayesini anlatır ve ağlardı. Bende: "Değil mi baba? Ne yazık baba" (gülüyor) falan derdim. "Benim sarı kızım" diye beni severdi. Bakarlar...yani babamın o zaafı, bana karşı zaafı: benim de, özellikle annemin belki beni bu anlamada bilinçli ya da bilinçsiz kullanmasına yol açtı. Yani çocukken böyle babanı idare et! Ama bir yandan da sonradan belki iyi oldu. Hep şey yaşadım, yani sorumluluk duymamız lazım gibi düşünüyorum. Şehir, şehir evet Gezi ile birlikte şehir başka bir anlam verdi bana. Yani bir şehri, şehirdeki gençlerin, genç nüfusun buralarda toplanması; onların gene şehri tercih etmesi, ya ekme, biçme, bilmem ne şeylerine, belki anneleri, babaları, amcaları, dedelerine bırakıp, hayır burada, ne bileyim? Kitabın sayfalarında dolaşmaları yani ve bir iletişim yani insan gerçekten işte, hani sosyal bir varlık diyoruz. Gençlerin o birbirine değme, dokunma ihtiyaçları, iletişim ihtiyaçları ne kadar eleştirirsem eleştireyim, sanal, işte bak neler çıktı şimdi. Herkes karşılıklı oturuyor ama o da onların gerçeği yani yapacak bir şey yok. O başka bir şekilde evirilecek, bir yerlere gidecek. Ne olacak bilemem? Bana Mor Çatı'daki genç kadınlar; -çok üzülüyorum- dosyaları artık bizim yazdığımız dosyaları, kaldıracağız, buluta göndereceğiz, merak etmeyin diyorlar. Diyorum ki, (gülüyor) ne bulutu? Oradaki, o değiştirdiğimiz o eller, o yazılar, o notlar çok önemli falan. Ya orada bir şey var doğru. Ama buna tanıklık etmek de güzel

geliyor bana. Yani şehrin bu halini de sevdim de şey değilim; çok doğa insanı, çok kasaba insanı, ya ara ara orada olsam bile hani nefes almaya, doğada çalışabilirim de nefes almaya şehre gelebilirim (gülüyor) gene sanki. Bütün her şeye rağmen, bütün! O kalabalık. Yani o kalabalıktaki farklı insan figürleri, farklı insanları görmek, işte Tahtakale'ye gitmek, Kasımpaşa'ya inmek, oralarda durmak, bir kadın olarak kendimi birçok yerde güvensiz hissediyorum ama ben kasabada da güvensiz hissediyorum. Doğanın göbeğinde de güvensiz hissediyorum. Bana şimdi erkek arkadaşım: gel burada manyak mısın, doğada yaşayalım dediğinde, tamam sen olmadığın zaman, gece ben senin gibi dolaşabilecek miyim o ormanda? Yaşayabilecek miyim? Yani ben orada da korkuyorum zaten. Yaşım kaç olursa olsun korkuyorum. Dolayısıyla hatta şehir belki bana, hani gece uyurken şehirdeki bir evde uyumak belki de daha çok güvence veriyor. Yani bütün bunları düşünüyorum açıkçası.

Gezi'yle tabi şehir yani bir kere bütün şehrin gençleri oradaydı. Sadece iyi eğitim almış, üniversiteli, iyi okullarda okumuş. Hatta benim yaa! Bunlar işte annelerin, babaların biz çok şey yetiştirdik yaa, bunlar her şımarık, konforlu yetiştirdik, dediğimiz o gençlerin; hiç politik, apolitik dediğimiz gençlerin, evet apolitik oldukları için polisin burnuna gidip, yapamazsın! Halleri bile ilginçti ama beni şey de o, sokaklardaki işte Gazi Mahallesi gençleri o sokaklarda önüne gaz bombası geldiğinde müthiş bir pratiklikle alıp onu kovanın içinde bastırın. Ya bu, bu, bu köyde, ya bu şehirde ancak şehirli bu çocuklar. Yani şehir derken belki kimdir hani iki şehrin hikayesinin kimdir? Şimdi aklıma gelmiyor ya! Charles Dickens'ın yani her haliyle anlatır ya. O şehrin, o kötü kötü kan kokan, belki pislik var, hepsi var ama işte o Gezide, Gezide de şey bütün bunların olması, kendini, trans kadınların olması, LGBTİ'nin kendini bu kadar göstermesi, orada açılan herkesin, birbirinin işte açılan bayraklar, maço denilen taraftar gruplarının, bir yandan: "Aa küfretmeyin bak! Bunlar cinsiyetçi falan deyince, ha durup, cinsiyetçi tayip "(gülüyor) falan diye yani. O buldukları sözcükleri toparlamaya ye..., bu kadar insanların her şeyi belki hani gerçekten hani şu an belki de o Arendt okumaları ondan sonra mı çıktı? Bilmiyorum. Gezi'den sonra mı? Önce var mıydı? Ben onunla birleştirmiyorum ama gerçekten bu kadın ondan mı bahsediyor? Onu da bilmiyorum ama bu kadar farklı farklı yapıların, kişilerin, kadınların bir arada olma hali; küfürlerin kalkıp kadınların o küfürleri duvarlardan silmeleri, şehrin ıssızlığı, o İstiklal Caddesi'nin, ya bir şehrin o, o tür ıssızlığa... Bugün de o, korona şeyiyle biraz galiba, biraz onları da o, o ıssız halleri, sokağa çıkma halleri, tehlike anındaki o, bir yerlerde bir, bugün evlerde belki ama sanki yeniden bir şey biriktirme hali çok şey geliyor yani. Gezi'yle ama Gezi'de de bir müddet sonra şeyi

demıştim: bu böyle gitmez! Yani. Bu böyle gitmez! Ve o gezide de artık; roller edinmek isteyenler de başlamıştı. Polisçilik oynamak isteyenler, gittikçe kirlenmeye başlamıştı. Ya. Bizim yani neydi? Ne olacaktı? O, o, o, onu çok belki çok sonra konuşacaksınız. Sizler üzerinde düşüneceksiniz falan ama Gezi bence: gerçekten, bütün farklılıklarıyla, bir sürü politik yapının bir arada birbirini dinleyebildiği ve hepimizin birbirimizden sorumlu olduğumuz bu duyguyu hissettiğimiz, çok önemli bir süreçti ve bu belki şehirde belki şeyde de olur... Bu yoğunlukta, bu güçte, bu kalabalıkta. Evet dünyanın en büyük metropollerinden birisi İstanbul ve bunun da en kalbi merkezi: evet Taksim ve her şey evet doğru: tek bir ağaç için başladı. Yani evet "doğa" tabi ki. Yani o şehir deyince yani bunların arasındaki bağı gerçekten kurmak lazım ama onu da işte; o şehirli kadınlar, şehirli gençler, o ağaca sarıldılar ve o, o bilinçle bırakmadılar. Yani o bana anlamlı geliyor.

Resmi bir evlilik de yaptık. Orada, o resmi evlilikte bir şey kaygısı oldu çok yalnız ve yaş benden dokuz yaş büyük, başına bir şey geldiğinde hani birinci dereceden bir sorumlu olsun'u... Bu bana çok diyordu bunu. Yani, ya benim, ablan falan böyle herkes karışmasın. Yani ben sana bir şey isteyeceksem söyleyeyim. Hep böyle bir tasası vardı. Bir de o, bürokratik işleri falan hiç sevmiyordu. Bir gün böyle muhtar da bir işle ilgili bir şey vardı. Ay onu bir türlü götüremiyoruz falan. Kuyruklar beklemiyor, sıkılıyor, terk ediyor gidiyor. Telefonda da dinleyemez: atar telefonu falan hani birileri çıkınca falan. Ve burada başka ne yaptırabilirim? Ne imzalatabilirim? Baktım (gülüyor) evlilik işlemleri de var. Hemen kuyruğa döndüm, yanına geldim, dedim: hemen evlilik bak, evlilik için de müracaat edelim mi? dedim. O bizim ya, evlenme teklifini ben öyle yaptım. Çok şaşırdı tabi birdenbire. Evlenelim ama dedim ama şey, yani bu, o tasalarımız için bunu yapalım. Hani çocuklarda evlenmeden, biz de bunu yapmış oluruz. Hem de şeyde, belli bir yaştan sonra mesela, çok pansiyonda kalıyoruz, otelde kalıyoruz. Çok bir bakılıyordu böyle yaşlı hani gençken; evet ben, falan diyorsun da (gülüyor). Bunlar kocasını mı aldatıyorlar? Karıyı mı bıraktı (gülüyor)? görünmesin artık tamam dedik. Yani birilerine bir şey anlatmayalım. Bir de bu zamana kadar hani politik bir tercihse, gereğini yaptım. Bundan sonra da ille de inatla hani, (gülüyor) onu yapmamanın da bir anlamı yok dedim ama. Hiçbir zaman aynı evde zaten o da biliyor, ben de biliyorum. Aynı evde yaşamayı yani birbirimize, o alışkanlıklara izin vermeyelim dedik. Yani aynı evde yaşamamanın getirdiği alışkanlık ve birini birimiz, öteki ama yarın ekonomik olarak iyice sıkıntıya düşer ve ikimizin emekli maaşı ile bunu da görüyoruz, eğer olursa: alanlarımızı birbirimize gene sanki ayrımışız gibi hani, istediğimiz zaman... belki bunu yaparız ama şu an henüz ihtiyaç duymadan götürebiliyoruz yani yaşıyoruz. Seyyar yaşıyoruz. Ben bazen kızım da

çok gidiyorum, geliyorum. Kızımın kocası işte tanelere gidiyor müzisyen olduğu için. Kızım buraya geliyor. Öyle, şimdi mesela bir arkadaşında aylardır kalıyor yani biraz göçebe gibi yaşamaya da alıştık galiba. Çok küçük küçük yerlerde bazı eşyalarımız var ama şimdilik yani ben şimdilik buradayım ama belki yaz sonu hani evimi bu kaldığım evi dağıtabilirim. Ege'de bir yere geçebilirim. Gene İstanbul bir ayağımda olacak; şehirle ilgili sözlerimi unutmadan. Böyle.

İki tane, işte yani ikizler var. Bir, müzisyenle birlikte olmak istedi. Çok gezmeyi seviyordu. Fransa'da işte biliyorsun, okudu. O tek başına, kendi kafasına buyruk bir şey, kadın. Sonra bir müzisyenle hayatını ve müzisyen zaten işte, "****" kuzeninin oğluydu. Tesadüf karşılaştılar, birlikte oldular ve gerçekten de bence istediği gibi: çok dünyayı dolaştılar. Çin yani da biraz o hayatı da sevdiği için, seçimi, yani bugün olsa gene herhalde "****" olurdu. Çünkü yerleşik hani: ev kurmak falan, belki o benimle yaşamalarının da verdiği bir şey. Mesela, hiç evlilik istemiyor. Yani, çocuk sahibi de olmak istemiyor. Bu kadın, sonunda bir nokta geldi ve çocuk sahibi olmak istedi ama tek çocuk sahibi olmak istedi. Ve fakat (gülüyor) hiç gayet hani sonradan şeyde olmadan, hani şey yapmadılar, tüp bebek falan da değil, doğal yoldan ikiz bebek sahibi oldu ve işte, beş aydan beri hastanede kaldı falan ama büyük bir dirayetle ve şey de kızlarını doğurdu. Benim de işte tam böyle artık emeklilik daha da özgür olacağım dediğim dönem; ben "****" aslında şey yapmadım yani bir görevle atıldım ve o ikiz, çünkü ikiz büyütme öyle kolay bir şey değil, yurtdışında öyle evlerde yardımcı falan öyle bir şeyler yok! Olamıyor. Dolayısıyla zaten ikide bir tanelere gidiyor falan. Yani benim bu okul falan arasına yaklaşık beş yıldır "****" yı kattım. Dünya güzeli çok cool, çok kendilerine has, kimseyle kolay kolay ilişki kurmayan, hiç anneannelerine benzemeyen (gülüyor), iki tane torunum var ama şeyler, bir de bu arada; çalışmadı bu beş sene boyunca. Fakat şeyi keşfetti çok günlük tutardı o günlüklerden, küçük küçük yazmalara başladı, ona geçiş yaptı ve güzel bir şeyler yazmaya başladı. Şimdi o yönünü galiba yazıya doğru yani, böyle enteresan güzel hani o da çok böyle aman bir öykü kitabım çıksın diye değil belki. Bu arada işte Amerika, Fransa'dan sonra Amerika'ya gitti. Orada Dil Bilim bitirdi. Her halde, onun da faydası oldu. Dil bilim okumasının da yani güçlü ifade ediş biçimleri var. Hoşuma gidiyor. Zaten "****" o da güzel bir iş biliyorsun yavrularımız. Ama o kadar çok gençler, o kadar çok çocuklar etrafımdaki: hepsi ayrı bir güzel. Yani ablamın çocukları var: çok tatlı. Yakın olamasam bile arkadaşımın işte kızı o bambaşka. Onun kızı, "****" o kızının şimdi bir torunumuz var. Harika! "****" Fransız damadımız diyeyim, o harika! Kısacası, güzel yani. O aman çocuklar

güzel büyüsünler, güzel gelişsinler, "****" canım, o da öyle. Hiç unutulmayacak çocuklar bunlar yani. Hep, hep sen de konuşacaksın (gülüyor). Evet. Böyle canım.

O zaman hemen şöyle söyleyeyim: çocukluk. Ben rol yapmaya bayılırdım. Zaten babacığımın karşına oturup rol yapardım: öyle mi baba falan gibi. Ondan sonra bütün şeyim boyunca; Ayşecik filmleri en çok Ayşecik'i severdim. Hatta onunla tanışma fırsatım bile olmuştu. Ve inanılmaz tiyatro severdim. Hayatım boyunca hep tiyatrocunun olmasını istedim. Dedem engelledi. Kesinlikle anneme tiyatrocunun olamaz dedi. Oysa apartmanımızda birisi vardı, tiyatro devlet bilmem neresinden? Beni böyle; ya bu tiyatrocunun olmalı! Falan derdi tiyatrocunun olamadığım için bak, böyle konuşuyorum belki.

Aaaa, evet! Tiyatro! Yani bugün gene dünyaya gelsem herhalde sahne... Ve şey, Mor Çatı'da ama bu da bir şey; özellik herhalde hiçbir zaman kahraman olmadım yani: kahramanlığa zaten karşıyız da ama benim kahramanlarım hep oldu. Mesela "****" dün kahramanımdı, şimdi "****" yeni kahramanımdı, başta, en başta ablamdı: kahramanımdı. Sonra kız kardeşim: o kadar güzel gazetecilik yaptı ki o benim kah... Şeyi çok sevdim ben ve o rolü hoşuma gitti. O, o bir sürü, bir sürü kadın kahramanlar. O kahramanlar için bir şey yapmak: böyle hani kahramanların görmediği, uyarmak, orada bir şeyi göstermek falan. Onu, o rolü de çok sevdim. Yani mesela; kadın sığınakları kurultayına karar verdik. Sığınak açılırken kendi adıma, bunların tarihinde çok önemli rollerimin olduğunun bilincindeyim ama o rollerdeki baş kişi gibi şeyler değil de evet, ama ben olmasam da olmazdı yani. Evet olmazdı diyorum kendime. Olurdu tabii ama nasıl olurdu? O benimkisi olmazdı (gülüyor). Benim gibi kadınlar olmazsa ya orada ben derken benim gibi kadınların: çok değerli ve önemli. Her birimizin bu yüzden çok var olmamız gerektiğini, çok önemli olduğumuzu düşünüyorum. Şeyi seviyorum o yüzden, belki kendime daha yakın bulduğum kadınlar hep böyle; içinde yer alan değil de, bir adım geriden bakan kadınları çok sevdim, hoşuma gitti ve dikkat ettim, çok uzun kalıcı dostluklarım da, onların daha böyle başka bir yeri oldu. Yani hem o kahramanların çok önemli yerleri var ama öteki kadınlarla da böyle hani birbirimizi anlıyoruz (gülüyor). Biz oyuz (gülüyor) gibi. Biz olmasak, hiçbir şey olmaz gibi (gülüyor). Gördüğün gibi mütevazilik yok yani. Evet.

Açmaz veren oldum ben (gülüyor). Çok güzel! Ya ne güzel oldu, çok teşekkür ederim. Yeniden kendimle tanıştım. Çok güzel geldi bana: kendimi çok değerli hissettirdi bu konuşma, bu sohbet, bana çok iyi geldi. Çok teşekkür ederim.